

Onderpresteren, respect en 'oud zeer'

In mijn werk met slimme onderpresteeders zeg ik altijd: respect is bij het opvoeden van onderpresteeders het toverwoord! De inhoud die ik geef aan de term 'respect', is niet altijd voor iedereen duidelijk. In dit artikel leg ik uit, wat ik bedoel met 'respect'. En vooral in de relatie met frustratie en emotionele schade.

Ilse Reijgwart

Emotionele schade hebben alle onderpresteeders. Ik zou zelfs willen beweren dat onderpresteren bij hoogbegaafden één kluwen van emotionele schade is. Onderpresteren ontstaat immers uit emotionele pijn: je niet gezien voelen en verkeerd begrepen worden. En het leidt tot steeds meer emotionele

pijn, tot aan een negatief zelfbeeld toe: uiteindelijk zegt vrijwel elke onderpresteerder: 'ik ben dom'. En ze menen dat ook nog....

WAT BEDOEL IK MET RESPECT?

In de Van Dale staan 5 betekenissen van respect.

Ik bedoel respect niet in de zin van iets wat je moet verdienen door je handelen. Ik heb het over wat in de Van Dale genoemd wordt als betekenis 5: 'het respecteren in de zin van ontzien, sparen, niet beschadigen (van anderen, andermans eigendommen, grenzen, enz.)'

Respect in deze betekenis verdient naar mijn mening iedereen die rondloopt op deze aarde - en wat mij betreft ieder levend wezen. Respect houdt in dat je een ander zijn persoonlijke ruimte gunt, en hier geen inbreuk op maakt.

Of om het in een beeld te zeggen: dat je nooit zonder aankloppen iemands persoonlijke ruimte binnengaat.

Respect in bovenstaande zin, is EHBO bij onderpresteren. Onderpresteren ontstaat doordat een kind het gevoel heeft dat het niet oké is hoe hij of zij in elkaar zit. Dit betekent dus dat een kind zich niet gerespecteerd voelt, in mijn betekenis. Als jij het kind kunt laten voelen dat jij hem/haar wél respecteert, maakt dat een grote indruk. Als je ook nog vertrouwen laat zien in het kunnen, de redelijkheid, de verantwoordelijkheid van het kind, geef je hem/haar de ruimte waar hij/zij behoefte aan heeft.

RESPECT VOOR WIE IEMAND ECHT IS

Onderpresteeders dragen een masker. Elke onderpresteerder gedraagt zich als iemand die hij/zij niet is: aangepaster, met minder kennis, minder slim, etc. Dat gebeurt onder invloed van frustratie en

emotionele schade. Daarom is het belangrijk om de onderpresteerder te respecteren, los van het masker. Dat betekent dat je hem of haar ziet als wie hij of zij ten diepste is. Wanneer het kind het gevoel heeft dat hij/zij zich niet meer hoeft aan te passen, kan het masker af.

Het kind los zien van het masker, is een van de grootste uitdagingen voor ouders en opvoeders. Wat doe je bijvoorbeeld als een kind zich, vanuit frustratie en emotionele schade, onhandelbaar gedraagt? Dan is naast respect, ook *empathie* belangrijk. Toverwoord nummer 2!

Ik vertel wel eens het verhaal van mijn dochter, die mij soms schopte wanneer zij uit school kwam. Zij was toen nog erg jong. Ik vond het niet leuk als dat gebeurde, want zij deed mij pijn. Maar toch zei ik dan tegen haar dat ik van haar hield. Ik liet haar even razen en zei dat ik begreep waarover ze zo gefrustreerd was: ze werd gepest op school. Maar ik liet

haar ook duidelijk weten dat ik dat schoppen niet accepteerde, omdat ze daarmee over mijn grens ging. Ook ik verdien immers respect. Dit hielp, ze hervond zichzelf vervolgens snel. Ze was ook helemaal niet boos op mij!

RESPECT WERKT TWEE KANTEN OP, OOK OP SCHOOL.

Ik wil dus vooral niet zeggen dat je als ouder of opvoeder van een onderpresteerder asociaal gedrag maar moet accepteren. Respect werkt twee kanten op. Het is niet de bedoeling dat een onderpresteerder of wie dan ook, vanuit frustratie de macht maar overneemt en alles voor de omgeving bepaalt.

Voor ouders is het een lastige opgave, het kind los te zien van de emotionele schade. Voor scholen lijkt het nog moeilijker. Als leerkracht/docent van een groep moet je je aandacht verdelen. Het is daardoor niet altijd gemakkelijk om te bepalen of je te maken hebt met 'het échte kind' of met maskergedrag. Ik denk dat alle ouders van slimme kinderen op dit gebied wel ervaringen

hebben... er wordt helaas vaak misgekleund.

Ik hoor vaak schrijnende gevallen van niet-gezien zijn. Het lijkt onvermijdelijk, alleen al door de groeps grootte.

Er zijn echter scholen die hun stinkende best doen om ieder kind 'in zijn waarde te laten'. Maar ook dan kan het misgaan, de andere kant op.

Zo ook in het voorbeeld van een cliënt die ik begeleid: een extreem hoogbegaafde en hooggevoelige jongen. Hieronder vertel ik zijn verhaal.

HET VERHAAL VAN MIJN CLIËNT

De jongen over wie ik wil vertellen als afsluiting van dit artikel, doet graag anderen een plezier. Dat is hoe hij écht is. Wel heeft hij heeft regelrechte trauma's uit zijn eerdere schoolcarrière (PTSS - een posttraumatische stressstoornis). Hij gedraagt

zich soms vreemd. Dat komt doordat hij zich, vanuit zijn trauma's, geen houding weet te geven. Zijn school heeft daar gelukkig begrip voor. Dat is fijn en ook best bijzonder. Maar tot voor kort sloegen ze hierin door. Op dit soort momenten werd hij niet gecorrigeerd. Docenten noemden hem een 'rare snuiter' en deden hun best hem te accepteren 'zoals hij is'. Zo leerde hij echter nooit de grenzen van anderen te respecteren. Verder werd hij niet uitgedaagd om aan zichzelf te werken. Hij liep immers nooit tegen zijn trauma's aan - iedereen ging juist voor hém aan de kant! Intussen is hierover een gesprek geweest en school stuurt nu het gedrag van deze jongen bij. Sindsdien kan iedereen veel beter met hem overweg. Hijzelf voelt zich ook prettiger op school. Hij weet waar hij aan toe is, en

is zekerder over zijn plek in de groep.

HERKENBAAR?

Als je dit herkent, is het belangrijk het bovenstaande ook bij jullie op school aan te kaarten. Respect is van levensbelang voor je kind. Empathie ook, en sturing. Als je het goed weet over te brengen, begrijpt men waarschijnlijk, dat je niet vraagt dat iedereen voor je kind aan de kant gaat. Want je vraagt óók dat hij of zij wordt bijgestuurd. Net als alle andere kinderen.

*Ilse Reijgwart,
in samenwerking met Lars Coté*

Ilse Reijgwart is oprichter en eigenaar van Wijkkunnenmeer (www.wijkkunnenmeer.nl).

Lars Coté verzorgt sinds oktober 2017 voor Wijkkunnenmeer trajecten in Leiden en omstreken.